

Síol a chur: cad a theastaídh uaidh?

Súil thapa ar an gceacht

Tóg síol pónaire nó biolair tirim amháin in airde agus fiafraigh cad a theastaíonn uaidh sula bhféadann sé fás. Ainmnigh uisce, solas agus teas, ansin fiafraigh cad a tharlódh dá ndéanfaí dearmad ar cheann acu. Ar an gclár bán idirghníomhach, tarraing na trí lipéad — fréamhacha, gas, duilleog — ar phictiúr de phlanda óg. Scaoileann gach dalta olann chadáis i gcupán trédhearcach, brúnn sé síol isteach le taobh an chupáin, cuireann sé steall bheag uisce leis agus cuireann sé lipéad ar an gcupán. Tarraingíonn siad an cupán ar an gcéad lá sa Dialann Imscrúdaithe, ansin cuirtear tráidire an ranga ar leac fuinneoige gheal.

Cuspóirí foghlama

- Síol a chur go cúramach agus taifead a dhéanamh ar an gcuma atá air ar an gcéad lá
- Aontú go dteastaíonn uisce, solas agus teas ó shíol chun fás ina phlanda

Roimh an gclog — ullmhúchán

An lá roimh ré: priontáil leathanach amháin den Dialann Imscrúdaithe do gach dalta; leag amach cupáin thrédhearcacha, olann chadáis, síolta pónaire nó biolair, crúiscíní beaga uisce, lipéid ainm agus nuachtáin mar chlúdaigh boird. Glan leac fuinneoige gheal agus fág tráidire ranga réidh do na cupáin chríochnaithe.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cupán plaisteach trédhearcach nó próca beag gloine	1	dalta	ollmhargadh	pota iógairt trédhearcach athchúrsáilte, sruthlaithe go glan
síolta pónaire nó síolta biolair	1	dalta	ollmhargadh	pónairí triomaithe as cófra na cistine (nach bhfuil cócaráilte)
olann chadáis	1	dalta	ollmhargadh	spúnóg de mhúirín saor ó mhóin nó páipéar cistine fillte agus tais
crúiscín beag nó buidéal uisce	1	grúpa	seomra ranga	crúiscín comhroinnte don rang, le taespúnóg chun an méid uisce a thomhas
lipéid ainm nó stiallacha téipe páipéir	1	dalta	seomra ranga	nótaí greamaitheacha greamaithe os cionn an chupáin ar chárta tráidire
nuachtáin chun na boird a chlúdach	1	grúpa	seomra ranga	seanirisí nó éadach boird in-nite
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	seomra ranga	páipéar glan le haghaidh líníocht den síol ar an gcéad lá agus trí phictiúr de na riachtanais
tráidire ranga do na cupáin chríochnaithe	1	rang	seomra ranga	bosca éadomhain cairtchláir agus nuachtán leagtha ina bhun

Pointe sábháilteachta

Níl cead síolta ná olann chadáis a ithe. Cinntigh go nitear lámha nuair a bheidh an cur críochnaithe, agus glan aon rud a dhoirtear láithreach.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh síol tirim amháin in airde ionas go bhfeicfidh an rang ar fad é. Ná cuir ach ceist amháin a mhúscloídh fiosracht — cad a theastaíonn uaidh sula bhféadann sé fás? Bailigh dhá nó trí smaoineamh go tapa agus ná ceartaigh tuairimí míchearta fós.
- **Cad a tharlódh dá ndéanfaimis dearmad ar cheann acu?:** Ainmnigh na trí riachtanas — uisce, solas, teas — ansin iarr ar na páistí a lámha a chur suas go tapa chun a thaispeáint cé acu is tábhachtaí. Téigh níos doimhne sa smointeoireacht: cad a tharlódh dá ndéanfaimis dearmad ar cheann acu? Fiafraigh cad a d'fheicfimis agus an dtarlódh sé láithreach nó go mall. Coinnigh an ton cineálta, ní gruama.
- **Na codanna a mbeimid ag faire orthu:** Ar an ngníomhaíocht idirghníomhach ar an gclár bán, iarr ar na páistí na trí lipéad — fréamhacha, gas, duilleog — a ghlaoch amach nó a tharraingt. Fiafraigh cén chuid a thógann isteach uisce agus cén chuid a choinníonn an planda ina sheasamh. Má tá bláth ar an léaráid, fág é go dtí níos déanaí agus fill ar na trí chuid. Abair go soiléir go bhfuil an síol beo cheana féin.
- **Cuir do shíol:** Taispeáin cupán amháin go mall os comhair an ranga, ag díriú ar gach céim ar an gclár: scaoil an olann chadáis, brúigh an síol isteach le taobh trédhearcach an chupáin, cuir steall bheag uisce leis (tais, ní ar snámh), greamaigh an lipéad ainm, cuir ar thráidire an ranga é. Ansin cuireann na daltaí a gcuid síolta ag na boird agus coimeádann daoine fásta súil ar an méid uisce.
- **Tarraing do shíol ar an gcéad lá:** Spreag iad le breathnú go géar — dath an tsíl, a mhéid, an áit a bhfuil sé, an olann chadáis thais — agus meabhraigh dóibh gurb é seo an chéad lá. Glac le pictiúir nó le marcanna simplí don uisce, don solas agus don teas. Ná tabhair ach tosaithe cainte ó bhéal: Tá mo shíol... Teastaíonn ó mo shíol...
- **Áit chónaithe ar an leac fuinneoige:** Iompair an tráidire go dtí an leac fuinneoige. Ainmnigh áit amháin ar thailte na scoile atá ar eolas ag na páistí — na potaí in aice leis an halla, an fál in aice le geata an chlóis, gairdín na scoile — agus cabhraigh leo a aithint go bhfaigheann plandaí lasmuigh báisteach, solas an lae agus aimsir mheasartha na hÉireann; is iad sin na trí riachtanas atá ag ár gcupáin féin.

Cad ba cheart a fheiceáil

Tá síol amháin le feiceáil i ngach cupán, ar olann chadáis thais (ní báite), le lipéad air agus é ar an tráidire ar an leac fuinneoige. Taispeánann leathanaigh na dialainne an cupán mar atá sé inniu, chomh maith le marcanna nó pictiúir don uisce, don solas agus don teas. Is deacair faire níos déanaí ar shíol atá curtha go domhain i lár na holla — má fheiceann tú in am é, leag go réidh é le taobh trédhearcach an chupáin.

Ceacht 7

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Ceapann roinnt páistí nach bhfuil síol beo go dtí go bpéacann sé.** — Tóg an síol tirim in airde agus abair go soiléir gur pacáiste beo é cheana féin atá ag fanacht le huisce, le solas agus le teas — níl ann ach nach féidir linn an t-athrú a fheiceáil fós.
- **D'fhéadfadh daltaí uisce a dhoirteadh go dtí go mbeidh an olann chadáis ar snámh, ag ceapadh gur fearr é dá mhéad uisce a chuirtear air.** — Léirigh steall bheag amháin os comhair an ranga agus abair 'tais, ní ar snámh'. Iarr ar dhuine fásta na crúiscíní a sheiceáil ag na boird sula ndoirtear an dara huair.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Coinníonn duine fásta an cupán go seasmhach fad a chuireann an páiste an síol isteach agus a chuireann sé uisce leis; tabhair tosaithe abairte ó bhéal don líníocht ar an gcéad lá.	• Iarr orthu a thaispeáint cá bhfásfaidh na fréamhacha ar dtús agus a rá cén fáth a bhfuil an síol le taobh trédhearcach an chupáin.	• Cabhraíonn na páistí a chríochnaíonn go luath le lipéad a chur ar thráidire an ranga nó le sraith a roghnú ar an leac fuinneoige, agus deir siad cé acu de na trí riachtanas a thugann an leac fuinneoige dóibh.

Nasc traschuraclaim

Nasc le Tíreolaíocht áitiúil — ainmnigh plandaí ar thailte na scoile (an fál, féar na páirce imeartha, potaí an ghairdín) a fhaigheann an t-uisce, an solas agus an teas céanna lasmuigh.

